

S t r u č n é d ě j i n y H u m b u r k.

Opsáno z originálu faráře B. Holuba.

Stručné dějiny obce H u m b u r k y.

Sepsal páter Bonifác Jan H o l u b , farář na Metličanech v letech 1898 - 1900.kdy byl na odpočinku v Praze, podle starých záznamů v archivech farských,knihy svědomí města Nového Bydžova purkrechtní knihy obce,Palackého dějin národa Českého,konfiskace po Bílé Hoře v Čechách od V.Bílka a jiných historických pramenů.

Ves Humburky, jejiž jméno povstalo nejspíše z Něm. Hohenburg - Humburky u Trutnova jmenují se Hohenbruck - náležela za starých časů s okolními vesnicemi k panství Bydžovskému,které bývalo původně majetkem krále českého, pak rodiny pánů z Vartenberka r.1325 - 1516.

Nejstarší zprávy o sousedech a polnostech v Humburkách jsou: r.1381 na den sv.Františka postoupil K ř í ž e k, zvaný Zdechovický, manželce své Svatě a synům svým v Humburkách,půl lánu polí a tři díly dvoru tamže.

Roku 1359, na den sv. Valentina, postoupil Jindřich bratrově svému H a n k o v i , část lánu v Humburkách vedle Henzlina Rudlina, ostatní část bratru svému Václavovi.

Roku 1382, Duchov B a r t o u š, kdysi v Humburkách narozený, postoupil Markétě, manželce své ovdovělé Vařinkové 30 kop grošů Pražských, zapsaných dílem na domě kdysi Vavřinkově dílem na poli v Humburkách, ležícím vedle polnosti Kouše-ševce.

Roku 1386, T o m e š , z Humburk, zapsal na svých statcích 32 a půl kopy grošů, sirotkům Lučkovým.

Roku 1389, D o r o t a , dcera Lučkova, dozvídala že svůj celý podíl od bratra a sestry i strýců svých Tomše a Nedka z Humburk, obdržela a nikdy je o ten podíl upomínati nebude.

Roku 1392, řeholník V á c l a v , řádu bratří poustevníků, vyznal že podíl který měl na těch lánech v Humburkách u strýce svého Tomeše, celý obdržel. Podíl činil 11 kop 10 grošů.

Roku 1393, na den sv. Fabiána a Šebestiána, J e š e k nazvaný Taran z Humburk, se svou manželkou Markétkou, potvrdil že dvůr svůj v Humburkách a dva lány polí, Pešku K a n y s o v i měštanu Bydžovskému prodal za 62 kop grošů .

Roku 1393, v pátek před Květnou neděli, P e š e k zvaný K a n y s , postoupil V í t c e , manželce své a dětem jejím dvůr někdy Taranův v Humburkách se 2 lány polí a vším zbožím pro budoucnost. To stalo se se svolením pana Č e ň k a z Vartenberka za přítomnosti M i k u l á š e zvaného U k e l a t.č. purkrabího.

Roku 1395, Mikeš Kolese z Humburk, přiznává a dává upsetí že Lidec vdově po Myslčevsi i vnučkům jejím Petrovi, Ondřeji a Janovi, prodal půl lánu polí s třetinou dvora za 20 kop grošů.

Roku 1394, Pešík z Humburk, Kachně manželce své a chlapcům svým, dal a upsal jeden lán polí a dvůr tamže v Humburkách, vedle polnosti Štěbety se vším zbožím po své smrti.

Roku 1396, Machna dcera Duchoně ze Sloupna postoupila dědictví své Tomešovi z Humburk.

Roku 1399, Svata pozůstalá Křížkova z Humburk, upsal své dceři Anežce a dětem jejím 30 kop grošů.

Roku 1400, Anežka dcera někdy Lučkova postoupila podíl svůj celý, Tomešovi z Humburk.

Roku 1405, Nedek z Humburk, postoupil manželce své Jitce a synovi jejímu Martinovi polovici lánu. Týž Martin z Humburk, postoupil zmíněné Jitce, matce své a nevlastnímu otci svému Nedkovi jednu čvrtku polí bez 3 jiter.

Roku 1418, guarta post reminisceze, Tomeš z Humburk, připsal pět čvrtek polí, které po rozdělení synů a dcer sobě byl ponechal, se dvorem svým v Humburkách vedle dvora Michálka, se vším zbožím Janovi synu svému a chlapcům téhož Jana. Po smrti vymíňuje 24 kop gr. čtyřem synům : Janovi, Václavu Věnkovi a Jiřímu. Do smrti však Tomeš má právo.

Zápis Měštky z Humburk v pátek po nanebevstoupení r. 1464 : za purkrabí Mazánka, rychtáře Martina Žampacha, poctivá vdova paní Alžběta Měštka z Humburk, zapisuje dětem svým Janovi a Markétě všecko, kdyby Pán Bóh děti smrti neuchoval, aby ten statek spadl na bratra Vondřeje ze St. Bydžova a na sestru Annu Jeníka Malého. Alžběta moc sobě pozastavuje k poručenství, komu by co rozkázala buďto k záduší nebo komukolivěk, aby svrchupsaní poručníci Vondřej a Jeník Malý, neměli zadost beze všeho poručenie a to sú slíbili učiniti a na tom všem moc sobě pozastavuje.

Roku 1466, v ten pátek před sv. Trojici za rychtáře Epka a purgmistra Brože, : Já Alžběta Měštka z Humburk, zapisují zapisují Janovi manželu svému statku mého polovici, kterého mi Pán Bóh dopřál, v té polovici abych plná hromadnice byla, až do smrti své. A druhú polováci statku toho všeho mocně sobě pozastavují.

Já Jan z Humburk zapisují svoj všecken statek
A lžbětě manželce své, ačby mě Pán Bóh smrti neuchoval, aby
jí žádný přítel moj nesahal. Nadevším sobě moc pozastavují. Actum
ut supra.

Roku 1516, prodal Havel Zvvířetický
z Vartenberka panství Bydžovské se všemi vesnicemi, tudíž i
Humburky Vilému z Pernštěina. O naší vesnici
praví kupní smlouva : Item prodává se ves Humburky a dvory
kmetcí, na nichž sedí :

Macata,	který platí ročně	2 kopy a 2 groše.
Vávra	" " "	2 " " 20 gr.
Spanilá	" " "	1 " " 10 gr.
Humburský	" " "	- - " 15 gr. 6 denárů.
Cibulář	" " "	1 " " 20 " 3 "
Buben	" " "	- - " 12 " .

Roku 1543, v pondělí po neděli provodní
Jan mlynář z Humburk, pustil kus země u Chlumu Janu Žlabeckému
který tam vzdělal vinici.

Také Václav Žlabecký, snad bratr
předešlého, koupil od Jíry Žáčka, z Humburk kus pozemku
u Chlumu pro vinici, z které pak k záduší Metličanskému o
svátcích velikonočních musil odváděti každého roku, půl pinty vína.

Humburky od panství Bydžovského odprodány pod
vlastními pány r. 1548 - 1778. Ves Humburky náležela k panství
Bydžovskému až do roku 1548, kdy přešla nejspíše koupí od Jana
z Pernštěina na Jiříka z Černína jenž jí
měl v držení jen 3 léta /1548 - 1551/.

V té asi době založena na výsině Humburské tvrz
které dříve nebylo třeba, jelikož majitelé panství Bydžovského
mívali prostranný hrad v Bydžově u Cidliny v místech dnešního
= Kopečka =

Od tohoto času majitelé Humburk často se střídali
r. 1551, je držel Bernard Žehušický z Nestajova.

Od r. 1552, měl Humburky Jan mladší Trmal
z Taušic, jenž zesnul r. 1577, pohřben jest v kostele sv. Ducha
ve Hradci Králové, jak svědčí mramorový náhrobek s nápisem :
Léta Pánie 1577, první pátek v postě urozený pán Jan mladší Trmal
z Žehušic - z Taušic a na Humburku, prostředkem smrti z tohoto světa
povolán jest a tuto tělo jeho pochováno.

Z té doby máme také některé zprávy, které dokazují že byli také páni Humburkové. Ku příkladu jeden znamenitý mistr svobodného učení na vysoké učení Pražském jmenoval se Humburk z Humburku.

Humburk

Roku 1575, Jan Vz Humburku, odkázal k záduší Matky Boží v Bydžově 10 kop grošů českých, žádaje za to aby v kostele tom podle manželky své odpočíval.

Roku 1577, připomíná se v archivu místodržitelském v Praze, erbovní listina Jiřího Bydžovského z Humburk. Po Trmalovi z Toužic, jež jak shora pověděno, r.1577 zesnul, byli majitelé Humburk Jan a Václav bratři Vintonovští z Vlčkovic.

Roku 1589 - 1593, měl Humburky Jiřík starší Vratislav z Mitrovic, hejtman kraje Hradeckého. Roku 1615 držel tvrz Hamburg, Adam Kašpar Vančura z Řehnic a na Humburcích a Čistech, jehož manželka byla Anna rozená Vratislavova z Mitrovic, kterážto rodina také nadále část statku Humburského v držení měla.

Václav starší Vratislav rytíř z Mitrovic a na Humburcích, ač katolík hlasoval r. 1619, pro zavržení krále Ferdinanda II. a zvolení za krále Fridricha Falckého, jemuž také přísahal a konfederaci podepsal. Při komisi konfiskační dne 9.listop. r.1622, pokuty sice osvobozen, avšak vedle císařské resoluce ze dne 16.listop.r.1627, ohlášen a statek jeho Humburky, dvůr totiž poplužní s jedním poddaným, od královské komory ujat jest.

I žádal Vratislav r.1629, aby jako člověk katolický při statku dětčeném zůstaven, aneb aby statek ten postoupen byl manželce jeho Eleně Marii rozené z Dobrenic. Není však záZNAM, jak žádost jeho byla vyřízena. Poznamenáno jest však že pohledanost Vratislavova 2.400 kop při revisi komisi revisienis. ještě r.1690, nebyla vyřízena.

Václav starší Vratislav r. 1632, dne 28.září z poddanství propustil : Petra Březovského a Kateřinu manželku jeho . Také Jana Kuchařovu, krejčího jinak lokaje, kterého si z Jeřic /které mu též patřívali/ vymínil, jenž byl ze vsi Březovice s manželkou Dorotou a dětmi, Annou, Petrem Václavem a Pavlem. Rovněž Jiřího Kmínska, myslivce ze vsi Čistých, s Dorotou manželkou a synem Matoušem. Roku 1637 dne 2.prosince z poddanství propustil syna zemřelého Záčku z Humburk, který u něho za kočího sloužil.

Jelikož tehdy zuřila třicetiletá válka, museli okolní statky, snimi také Humburky, vyzbrojiti několik vojínů. Roku 1642 dne 19. června krajský hejtman Otto Štross z Kounic vydal rozkaz =: by osobu hodnou, která by jindy byla nezběhla, dobrými šaty, sukničkou červenou, rudým sukнем podšitou, obuvi opatřenou, podobně mušketou bandalirem, zbraní poboční, nynějším obyčejem dobrou, ač J.M. císař povrchními zbraněmi opařiti ráčí., rejthara pak osobu hodnou, sukni opatřenou, dlouhou rejtharskou, ze sukna barvy červené, rudým sukнем podšívanou, dobrým a hodným koněm, sedlem, rystuňkem, párem dobrých pistolí a karabinou, též zbraní poboční, zaopatřiti a sem do města Hradce dostaviti a každému za jeden měsíc platu odvésti mají a sice dle rozvržení a podle osvědčení lidu osedlých v létě r. 1640 stálého totiž : z panství Chlumeckého

z panství Chlumeckého z přebývajících 3 usedlých, ze statku Puchlovického z 1 usedlého, ze statku Poděbradského ze 12 usedlých, ze statku Humburského z 1 usedlého, ze statku Sloupenského také z 1 a ze statku Smidarského ze 12 usedlých, 1 rejthara a 3 pěší.

Václav starší Vratislav z Mitrovic, zesnuv r. 1645 zanechal odkaz na peněžích kostelu nejsv. Trojice v Bydžově, o němž čteme: Léta Páně 1645 dne 18. jula páni Adam Rodošský z Hustiřan a na Zvíklově a Jiří Felix Vančura, z Řehnic a v Humburkách, přinesli v pytliku zapečetěném 150 kop grošů míšenských odkaz po zemřelém pánu Vratislavu z Mitrovic a na Humburkách ku chrámu Páně sv. Trojice k opatrování :

panu Janu Dentulínovi J.M. císařskému rychtáři a panu Václavu Čenkovovi t.č. primátoru a panu Mikuláši Brumovskému staršímu obecnímu a měštěnínu v Novém Bydžově v přítomnosti dvojí poctivosti hodného kněze Matyáše Skalkovského toho času děkana Bydžovského. A hned pod věží v truhle je schovali.

Od vdovy Václava staršího Vratislava z Mitrovic Kateřiny, koupil r. 1651 tu část Humburk pan Jiří Vančura z Řehnic a obě části opět v jeden statek spojil. - Za něho bylo v Humburkách 21 duší na víru katolickou obráceno.

Chalupy během války třicetileté opuštěné a toho času / r. 1654/ od vrchnosti Humburské ujaté byli :

Petra Písáře . . . 30 korců za "zahradami "

Panská chalupa druhá, 4 "-"

stavení rozbořená a pustá :

Vorlovo 4 "-"

Chalupské	4	korce
Placardovské	4	"-
Skalovské	4	"-
Macháčovské	4	"-
Lokajovské	4	"-

Všecky tyto polnosti ležely pod " Panenskou hruškou " .

Poddaní tehdy žijící byli :

- 1/. Pavel Hromádko, jenž měl 6 korců polí, 2 krávy a 1 jalovici
- 2/. Václav Rehák, jenž měl taktéž 6 korců, 1 koně, 1 krávu -"-
- 3/. Jiřík Macháček, taktéž 6 korců, 2 krávy a 1 jalovici,
- 4/. Jakub Raybr, . . . " 6 korců, 1 koně a 2 krávy,
- 5/. Jiřík Zkoun, . . . " 6 korců, 1 koně, 1 krávu a jalovici,
- 6/. Jiřík Šulc, . . . " 6 " , 1 " , 2 krávy a -"- ,
- 7/. Jan Novák, . . . " 6 " , 1 " , 2 krávy & --- ,
- 8/. Václav Bohdanecký, 6 " , 3 krávy,
- 9/. Martin Valenta, . . 6 " , 2 " , a jalovici,
- 10/. Jiřík Hájek, . . 6 " , 2 " , a -"- ,

Všecky tyto pozemky, k nejšpatnějším náležely a nalézali se u lesa Chlumu. Kromě toho měli jmenovaní poddaní malé dílce luk, po jedné fűre sena, dílem "v Chlumčinách", dílem na " Kalíškách " .

Za ponechání pozemků těch, musili své milostivé vrchnosti robotovati, ano i dobytek chovati, proti jistým povinostem jelikož na panské půdě pásli.

Panské pozemky jmenovali se :

- " na zadní čvrti " kdež bylo 32 korců na dobré půdě,
- " v lukách " . . . " 4 " prostřední,
- " Od strouhy " . . . " 4 " dobrých,
- " Soudná " . . . " 4 " -"- ,
- " Pod Panenskou hruškou " 20 " prostředních,
- " Nad mezí " 10 " dobrých,
- " Za stodolou " 106 " -"- ,
- " Za trávnou cestou " . . . 66 " -"- , 20 korců prostřed.
- " Za zahradou " 81 " -"- ,
- " U bažantnice " 11 " prostředních, zde také měl políčko, panský kovář.

Panské louky byly :

- " Na 8 jitrách " kdež se klídily 4 vozy sena a 2 vozy votavy,

" Na l a půl jitrách "	1 vůz sena a 1 votavy,
" " 24 . -"- " 20 "	-"- a 15 -"- ,
" " 15 . -"- " 15 "	-"- a 10 -"- ,
" " 7 . -"- " 6 "	-"- a 4 -"- ,
" " Spanilce " . . 15 "	-"- a 2 -"- ,
" " Teletníků " . . 4 "	-"- a 2 -"- ,
" V Bažantnice " . . 20 "	-"- a 15 -"- ,
" V Loučkách " . . 18 "	-"- a 8 -"- ,
" U Struhý " . . 1 "	-"- a 1 -"- ,
" Za Stodolou " . . 1 "	-"- a 1 -"- , a byla tam štěpnice ve výměře 2 korce.
" Za Tvrzí " . . 2 "	-"- a byla tam štěpnice o 9 korcích.

Roku 1662 koupil statek Humburský, Václav Jindřich Od kolek z Újezda a prodal opět statek "starého i nového stavení" Marii Elišce Od kolkové z Kotvic.

Roku 1678 obdržela Humburky, Zuzana, vdova po Jiříku Šťastném, rozená Hubryková z Hernsdorfu, v jejíž rodu zůstali až do r. 1690.

Téhož roku převzal Humburky Michal František z Věžník, pán na Velkých Všeliších, jeho Milosti Císařské rada a zemský soudce.

Syn předešlého Vojtěch z Věžník, prodal r. 1707 statek Humburky, hraběti Oktaviánu Waldsteinovi.

Později přešly Humburky na hraběte Karla Bathiana jenž je spolu s Hlušicemi roku 1730 prodal hraběti Františku Martincovi, pak patřily také hraběti Kamilu Coloredo z Waldssé.

Od téhož koupil r. 1743 Humburky rytíř Josef Bertolf Sosnovac z Vlkanova, majitel Mlázovie ženatý s urozenou Lidmilou Marii Měnickou, dcerou po zemř. Zikmundovi Měnickém z Červené vsi, které oddával dne 8. února 1728 bratr ženichův páter František Sosnovac z Vlkanova, děkan na Mělníce.

Po svatbě své byl Josef Sosnovac obytným při městě Novém Bydžově o čemž svědčí zápis matriční ze dne 14. října 1732 : týž přikoupil roku 1732 1748 také Velký Barchov, ku kterémužto panství Humburky pak po řadu let byly počítány.

Roku 1750 najal panství Hořické, patřící císařskému fondu invalidů, za 18.000.- zlatých pachtu ročního, kteréž jako arendátor spravoval až do své smrti r. 1757.

Po Otci nastoupil syn Josef Jan Sosnovac

z Vlkanova, jenž roku 1763 do stavu panského čili baronského povýšen byl. Týž přikoupil roku 1766 panství Miletínské od hraběnky z Marzinu bydle střídavě na zámku v Miletíně, Hořicích i v Praze ve svém domě.

Roku 1767 založil novou osadu u dvoru Tetínského, dle něho Vlkanov nazvanou nebo také Vlkanka. Josef Jan Sosnovac byl pánum přísným, naléhaje za tehdejšího nevolnictví na své poddané zvláštní bezohledností a vymáhaje od nich práce robotní a dávky peněžité vším úsilím, i nepišem.

Každé zdráhání se i odmlouvání trestal svým správcem nelisrdně nemilosrdně bitím a vězením, čemuž ani starostové neušli. Konečně však octl se pro svůj marnostratný život v nesnázích pěněžních tak že vysoké nájemné z panství Hořického platiti nemoha, své vlastní statky Humburky a Velký Barchov, státní správě musel postoupiti, která je pro nedostatek koupěchtivých s panstvím Hořickým r. 1778 spojila.

Téhož roku byl panský dvůr v Humburkách z nařízení císařského na familie rozdělen a dědičně familiarantům prodán. Také někdejší sídlo panské zaniklo, na jehož místě povstala familie č.l.

Baron Josef Jan Sosnovac z Vlkanova skonav v Miletíně dne 16 ledna r. 1780 jest v kostele v Miletínském v kryptě pochován. První jeho manželka Alžběta Růžena rozená Straková z Nedabylic paná zbožná a dobrosrdečná, zemřela ve Velkém Barchově dne 19. července r. 1772 v nejlepším věku 32 let a odpočívá v kostele Miletínském vedle něho. Druhá jeho manželka byla Angelina Basis z Bischofberku dcera vojenského důstojníka a zemřela v Hořicích.

Od zmíněné paní Alžběty Růženy rozené hraběnky Strakové, pocházejí také pozenky tak zvané "Strakové" bílše blíže Humburk ležící, a v deskách zemských zapsané. Dvůr k nim patřící býval v Humburkách v místech nynějšího čísla 40 kde se říká do dnes "židovna" a to proto že po zaniknutí dvora, rodina židovská tam přebývala.

Pozemky ty náležely až do novější doby k bohaté nadaci Strakově, kteráž povstala takto : hrabě Jan Petr Straka z Nedabylic, zřídail ze statků svých - Okrouhlic, Libčan Janovic a Horních Teplic, fideikomis čili svěřenské panství rodinné. Kdyby však všichni potomkové mužští vymřeli a žádných Straků již nebylo, nařídil závěti ze dne 18. února r. 1710 a pozdějšími dodatky aby z důchodů těch statků zřízena a vydržována byla ~~akademie~~ akademie ku cvičení chudé mládeže z vyšších stavů národa českého.

Zesnul v Praze r. 1720 jako J.M.C. tajný rada a komoří bezdětek.

Poslední, který fideikomis držel, byl Václav hrabě Straka, od r. 1736 až 1771 kdy zemřel, jsa poslední potomek ~~kyeši~~ po meči, slavného a starého kdysi rodu svého.

Rodinné jmění téhož připadlo jeho dcerám, Alžbětě Růženě provdané baronce z Vlkanova a Františce provdané baronce z Leveneurů. Když tedy Alžběta Růžena baronka z Vlkanova r. 1772 zesnula a také jediný její syn Václav baron z Vlkanova skonal připadly pozemky její u Humburk ležící jako část fideikomisu nadaci Strakově, která jsouc po dlouhou dobu ve správě c.k.eráru je pronajímala.

Úroků z nadace Strakovy bylo použito dílem k stipendiim pro chudé studující rodu šlechtického, dílem k fondu pro vystavění a vydržování Strakovy akademie. Strakova akademie byla po dlouhém vyjednávání Českého zemského výboru, císařskou vládou konečně r. 1898 zbudována a sice v Praze v bývalé " zahradě jezuitské " pod Belvederem u Vltavy. Jest to velkolepá budova ve slohu renesančním.

Čísla domů a jeho obyvatelé roku 1800.

číslo domu	1/.	Václav Marek,
"	2/.	" - " - ,
"	3/.	hospoda. ?
"	4/.	Václav Čeliš,
"	5/.	Václav Antoš,
"	6.	Matěj Čurý,
"	7.	Jan Novák,
"	8.	" - " - ,
"	9.	Václav Palounek,
"	10.	Pavel Hlaváč,
"	11.	Jan Hlubuček,
"	12.	Jan Palounek, Švinský Číra
"	13.	Jan Ludvík,
"	14.	Josef Tomášek,
"	15.	Václav Hlušička,
"	16.	<u>Mlejn.</u>
"	17.	Václav Stoček,
"	18.	Václav Divišek,
"	19.	Jan Horáček,
"	20.	František Drvohlav,
"	21.	František Buben,
"	22.	Josef Novák,
"	23.	Josef Nosek,

- číslo domů : 24. Josef Seidl,
- " 25. Václav Daněk,
- " 26. Jiří Lehký,
- " 27. Jiří Novák,
- " 28. Václav Horáček,-
- " 29. Pavel Horáček,
- " 30. Jan Vetrovský,
- " 31. Jan Hrádek,
- " 32. Josef Ríkl,
- " 33. Vdova Štočková,
- " 34. Václav Macháček,
- " 35. Jiří Novák,
- " 36. Jan Reháček,
- " 37. Václav Haman,
- " 38. Matěj Justa,
- " 39. Václav Kožíšek,
- " 40. Židovna.

Humburky v rodině Richterově :

Při panství Hořickém zůstaly Humburky až do roku 1839, kdy přešly v majetek rodiny Richterovy, pocházející původně z města Nového Bydžova. Roku zmíněného totiž koupil pan Jan Richter statek Humburkský a v léta následujícího zámek / č. l /. postavil.

Po jeho smrti vdova jeho r. 1856 paní Alžběta rozená Klímová, polnosti pronajala, jelikož její jediný syn pan Ferdinand Richter u vojska meškal. Týž prodělav jako důstojník pěš. pluku 44. válku Italskou r. 1859 a pak válku Pruskou r. 1866 vrátil se domů jako c.k. setník, ujal se řízení statku Humburksého zámek ze základu obnovil a hospodářství zvelebil.

Později zvětšil a zaokrouhlil statek svůj, přikoupiv pozemky nadace Strakovy, které dříve míval najaté. Z manželství s paní Annou rozenou Píchovou z Hořiček, pocházejí dva synové Alfons a Ferdinand, pak tři dcery Antonie, Anna a Aloisie. Synové oba stali se důstojníky a dcery všecky za důstojníky se provdali.

Pan Ferdinand Richter povýšen jest roku 1898 při příležitosti padesátiletého jubilea panovnického J.V. císaře a krále našeho Františka Josefa I. do stavu šlechtického, k němuž roku následujícího přidán predikát erbovní " Burgbrück " a to pro zásluhy, kterých sobě získal r. 1859 v Italské válce hájením hradu

u Solferina a mostu přes řeku Minčis. Protož i štíť ukazuje na jedné straně hrad a na druhé straně most. V čele pak jsou tři liliie a dvě růže a nad tím meč na znamení, že všecky členové rodiny jsou vojenského stavu, dva synové a tři dcery.

Urozený pán Ferdinand Richter, z Burgbrückenu a jeho šlechetná choť, jež tak mnohým zdraví vracela a zlamané údy napravila a vyléčila, čímž pověstnou dobrodítelkou se stala na Bydžovsku a daleko široko, pečují netoliko o zvelebení statku svého nýbrž také o rozkvět obce Humburk. Jejich přičiněním vystavěna na náklad obce r. 1885 mešní kaple sv. P. Marie. Od nich byla památná socha sv. Václava, která dříve stávala v místech naproti domu č. 8 a vichřicí poražena byla r. 1870 slušně opravena a vedle vchodu do zámku postavena.

Tuto sochu dal původně zřídit r. 1748 tehdejší pán Humburský rytíř Josef Bertold Sosnowac z Vlkanova, jehož rytířský znak jest vytesán pod ~~seckou~~ sochou na podstavci: v levo v červeném poli dva vlci a nad erbem helm rytířský se stromkem sosnovým, v pravo v modrém poli dva meče křížem přeložené. Jejich péči opravena také r. 1900 kaplička s obrazem sv. Salvatora vedle silnice Humburské na Bydžov, která jest neznámého původu. Když byla r. 1830 ze základu obnovena, jakási vdova jménem Riglová, tehdy 115 let stará se vyjádřila, že tuto kapličku již od svého dětského věku, na tom samém místě pamatuje.

Roku 1848 byla zároveň se sochou sv. Václava, od osadníků Humburských i s obrazem obnovena, týž byl také r. 1900 přemalován. Konečně vlivem urozeného pána Richtera, byly dítky Humburské ze školy Měnické vyškoleny a postavena pro ně Léta Páně 1898 v Humburkách na gruntě domu č. 8. jubilejní škola / jak do dnes nápis hlásá/ při niž ustaven správcem školy p. Antonín Něchvátal, před tím učitel v Podolibech.

Při škole pak ve Lhotce Bydžovské, téhož roku zřízené ustavován správcem školy p. František Vávra, nar. v Humburkách dne 18. srpna r. 1861 v domě č. 41 / vedle školy/.

Dle posledního sčítání lidu r. 1900. přebývalo v Humburkách v 63 domovních číslech 369 obyvatelů, vesměs katolíků. Původní jména rodinná zachovala se v domech-gruntech č. 6. Čurý, č. 9. Balounek /Palounek/. č. 21. Buben, č. 27. Novák, č. 39. Kožíšek, č. 40. býv. židovna - zbořena. č. 16. Mlejn shořel v r. 1898.

Obyvatelé Humburk bývali a jsou převážně rolníky. Kromě toho vyrábějí někteří cikorii, zvláště p. Josef Balounek v č. 2. jenž již před 20 lety cikorii vyrábět započal a r. 1899 továrnu založil.

Dle pětiletého průměru bylo v Humberkách ročně 14 narozených, 3 oddavky, 8 zemřelých /2%/ z nichž jedna osoba dosáhla 84 jedna 88 a jedna 96 let. V č. 13. narodil se †páter Josef Bičiště, dne 20. října r. 1881. a jenž dne 15. července r. 1906. na kněze vysvěcen byl.

Čísla domů a jeho obyvatelé roku 1900 :

číslo domu :	1.	Ferdinand	R i c h t e r, šlechtic z Burgbrückenu,
"	2.	Josef	B a l o u n e k,
"	3.	František	K h o l,
"	4.	Josef	Ř e h á k,
"	5.	Jan	R i k l,
"	6.	Josef	Č u r ý,
"	7.	Václav	V o l e j n í k,
"	8.		Jubilejní škola, * r. 1865
"	9.	Josef	B a l o u n e k,
"	10.	Václav	Č u r ý,
"	11.	Václav	B a l o u n e k,
"	12.	Josef	Č e s á k,
"	13.	Josef	B i č i š t ě,
"	14.	Václav	K y k a l,
"	15.	Václav	Č e s á k,
"	16.		Bývalý mlýn - vyhořel r. 1898.
"	17.	František	P e l i k á n,
"	18.	František	H r u š k a,
"	19.	Václav	S v a t o ň,
"	20.	František	Š i n d l é r,
"	21.	Josef	B u b e n,
"	22.	Jan	B i č i š t ě, krejčí.
"	23.	František	S i x t a,
"	24.	Václav	T u h ý,
"	25.	Josef	H r u š k a,
"	26.	Václav	J u s t a, zemřel.
"	27.	František	N o v á k,
"	28.	Jan	N ě m e c,
"	29.	Jan	P e t r á č e k,
"	30.	Václav	K o ž í š e k,
"	31.	Jan	K u l h a v ý, zemřel.
"	32.	Josef	Š t o č e k, ? n. 1866.
"	33.	Jan	R y k r, hospoda.
"	34.	Antonín	K u b i š t a,

číslo domu :	35.	František	M a r e k,
"	36.	Václav	K u l h a v ý,
"	37.	Václav	V á v r a,
"	38.	Václav	C h a r v á t,
"	39.	Vincenc	K o ž í š e k,
"	40.	Bývalá - židovna - zbořená,	
"	41.	Václav	B u b e n,
"	42.	Josef	V č e l i š, hospoda.
"	43.	Josef	P a v e l k a,
"	44.	Josef	D r á b e k, z Prasku.
"	45.	Václav	B u b e n,
"	46.	Jan	R i c h t e r a,
"	47.	František	S v a t o ň,
"	48.	Václav	B u b e n,
"	49.	Jan	B a r t á k,
"	50.	Václav	D r á b e k,
"	51.	František	H a r t m a n,
"	52.	František	P o d a n ý,
"	53.	Jan	T e p l ý,
"	54.	Václav	L h o t a,
"	55.	Josef	H l o ž e k, kovář.
"	56.	Marie	B u b n o v á, vdova.
"	57.	Jan	J a r s k e, kovář.
"	58.	Václav	N o v á k,
"	59.	Kateřina	K o ž í š k o v á, krámek.
"	60.	Václav	B r e t, obuvník.
"	61.	František	B a l o u n e k,
"	62.	Josef	K o ž í š e k, truhlář.
"	63.	František	Š t a n c l.

Pohanská pohřebiště v okolí.

Asi jeden kilometr cesty za Humburky na poli k Měníku patřícím, odkryto roku 1888 od profesora Josefa Hladíka Měnického to rodáka, rozsáhlé pohanské pohřebiště z dob dávno před Kristem. Ze spisu od zmíněného badatele o tom vydaného, lze uvést jeho úvahy : veškeré odkryté hroby celkem asi 24, nalézaly se v mírné hloubce asi 1/2 metru pod povrchem, vůbec tak hluboko silná byla vrstva hlíny nad štěrkem. Nádoby spočívali obyčejně jen na štěrkku. Až do štěrkku nebyl žádný hrob prohlouben. Půda ve které se nádoby a hroby nalézaly

jest veskrze rovná, bez násypu mohylového. Každý téměř hrob choval v sobě několik nádob majících tento ráz :

a/. popelnice velké jsou jaksi základní části hrobu, jsou bez okras, ručně robené, ale pravidelné. Hlína z nichž jsou vyráběny jest dobře uhnětená, obyčejně šedá. Nádoby tyto byly vždy přikryty jakousi poklicí neb střepinami. Obsah záležel vždy v kostech do nádoby takřka namačkaných, hlínou a popelem promíšených, někdy jako tvrdá spečenina se jevících.

Vrstva nejhořejší pokryta byla obyčejně kostmi lebečními. Na kostech bylo patrno že byly násilně přetloukány, aby se do nádoby vešly, těž byly na nich známky šedomodré žáru. Popelnice tyto chovaly v sobě nejspíše ostatky osob mužských.

b/. Popelnice menší jsou nádoby v nejbližším sousedství popelnic velkých stojících. Jak popelnice velké tak i popelnice menší jsou napolo vypáleny. Obsah záležel též v rozdrcených kostech v nichž zde i onde bronzové věci se nalézaly, mimo to byla v jedné popelnici hlíněná perla, pak přeslínek a pěkný achát. Do popelnic menších, ukládány byly nejspíše ostatky osob ženských.

c/: Nádoby tuhované líší se naprostoto tvarem i hmototou od popelnic již uvedených, jsouce obyčejně velice úhledné, okrasami opatřené a majíce skoro vesměs malá ouška. Všecky nádoby toho druhu jsou dobře vyhlazny a tuhovány, takže se po náležitém vycídění pěkně lesknou. Charakteristickou známkou těchto nádob jsou skupiny čárek, obyčejně byly vyplněny hlínou a popelem, pořídku drobnými kůstkami jež náležely některému malému zvířeti.

d/. Obětní hrnčky jsou nádoby malého druhu a jmenují se proto obětními, jelikož v nich zemřelým bylo obětováno. Byly obyčejně vyplněny pouhou hlínou, zřídka byl ve hlíně pozorován popel.

e/. Obětní misky jsou nádoby-nádobky, jež měli bezpochyby týž účel jako obětní hrnčky, úhledné i neúhledné, s ouškem i bez ouška. Vyplněny byly vesměs skoro vždy pouhou hlínou a byly tu a tam do sebe vloženy.

f/. Květináče charakterisují obzvláště hroby Měnické. Jsou to výrobky neúhledné, bez všeliké okrasy, hlína jest vždy do červena vypálena. Obsah záležel tu v kostech, hlínou a popelem promíšených, tu v hlíně a popelu, neb v pouhé hlíně. Málokterý hrob byl bez květináče, v některém byly i dva.

Na celém překopaném prostoru, nalezeno pět patrných

zároviště, tak že vždy několik hrobů mělo jedno společné žároviště. Všecka žároviště jsou jamky, na jeden metr hluboko vyházené, nahoře širší dole užší a okrouhlé, průměru sotva jeden metr dlouhé, takže do nich mrtvola vležmo vložena býti nemohla. Upálení bylo nedostatečné nebo kosti žáru nepodlehly a zůstavše v celku musely být po upálení přetloukány, aby do nádob mohly být vyměstnány. Dřevo jehož se k upálení použilo, bylo spíše silnější než slabší. O tom svědčí některé silné zuhelnatělé suky vynikající tvrdosti.

Předměty kovové ve hrobech nalezené jsou z bronzu a sice: a/. jehla-jehlice nebo úlomky z jehlic, jež jsou naším drátěným hřebíkům podobné, mající hlavičku buď vytepanou nebo v ouško zahnutou.

- b/. náramky obručové a úlomky z náramků, velmi porušených.
- c/. náušnice z drátu v kotouč svinuté, nebo z plechu vytepané.
- d/. drobné knoflíčky.

Předměty bronzové jsou velmi řídké, jen v některých hrobech se vyskytují a náleží vesměs v obor šperků. Z toho lze usoudit, že byl bronz u lidu zdejšího vzácností. Poněvadž na některém šperku zřetelný jsou známky žáru, vysvítá z toho, že předměty bronzové s mrtvolou byly spáleny, a poněvadž většina z nich je polámána a zhohýbána, lze za to míti, že se to stalo buď ze žalu nad mrtvým nebo k zamezení vyloupení hrobů.

Jest nápadno, že se na pohřebišti dosud nenašlo ani zbraně, ani nějakého nástroje z kamene nebo z kostí. Obyvatelé končin Měnických a Humburských, kteří s takovou uctivostí své mrtvé pochovávali, nebyli lidé kočovní nýbrž usedlí.

Hroby tyto jsou též důležité v příčině srovnávací archeologie. U Mohelnice na Moravě a u Obřan, objeveny byly r. 1861 a 1881 také podobné hroby a srovnáváme-li nádoby Mohelnické s Měnickými, nalézáme že si jsou velice podobny, ba v některých věcech úplně stejny, jmenovitě u nádob tuhových v čárkování a v rázu předmětů bronzových.

Jelikož tuha v okolí Měnickém se nikde nenalezá byla nejspíše přivezena od Svinova nedaleko Mohelnice Mohelnice kdež jest domovem. Mnohé nádoby z pohřebiště Měnického, chovají se v muzeu Bydžovském, jiné zakoupeny od c.k. berního inspektora V. Sýkory.

- - . - . - . - . - . - . - . - . -